

Bli rik på
din skog.

Tänk som en företagare.

Tro inte på myten om ”det gröna guldets”. Skogen är ingen oförstörbar skatt som ligger i marken och väntar på att bli upphittad.

Skogen är levande biomassa som växer och frodas - eller skrumprar och dör - beroende på vad du gör med den.

Aktiva skogsägare tar konsekvenserna. Av tre starka skäl. Även om det första kanske är det viktigaste.

1) Skogen är dina pengar.

Precis som alla andra pengar måste skogen arbeta för att ge dig något tillbaka. Principen är densamma som i vilket företag som helst.

Sköter du skogen väl, kan du öka utdelningen och höja värdet på din förmögenhet.

2) Skogen är vår gemensamma miljö.

Skogen påverkar din och min omgivning på samma sätt som omgivningen påverkar oss.

Skogen är råvaran i biobränslet som kan hindra att vi spär på växthuseffekten och den pågående klimatförstörelsen.

Skogen är en del av "Guds fria natur" som skänker avkoppling, rekreation och upplevelser. Skogen gör landet rikare, samtidigt som den gör dig rikare.

3) Skogen är ett lån av dina barn och barnbarn.

Ofta talar vi om "arvet till kommande generationer"; vad du än gör i skogen, har det ju bäring på så oerhört lång sikt.

Men har du tänkt på att vi lika gärna kan se naturen som ett lån av våra barn och barnbarn? I så fall, vem vill inte betala igen med råge?

"Kraftsamling Skog" är en landsomfattande satsning på ökad lönsamhet inom familjeskogsbruket.

Forskarna visar att du lätt kan öka den långsiktiga tillväxten med 20 procent. Bättre föryngringar, förädlade plantor, rätt röjning och dikesrensning är några av ingredienserna.

Vad som krävs är ökade kunskaper, och det är just det Kraftsamling Skog syftar till. Du får lära dig lite mer, om hur skogen ger dig lite mer.

Bläddrar du vidare, får du stifta bekantskap med fem andra skogsägare runtom i Sverige, som kanske är i samma situation som du. Många skogsägare skulle kunna bli lite mer aktiva. Tjäna lite mer. Öka sin förmögenhet.

På sista uppslaget berättar vi om de möjligheter du har att dra nytta av Kraftsamling Skog för att höja lönsamheten på din skogsgård.

Vi råder dig att ta vara på chanserna på alla möjliga sätt. Inspireras hur mycket du vill.

När allt kommer omkring är det ingen som tackar dig, om du lämnar skogen åt sitt öde - som en trädgård utan trädgårdsmästare.

Svarte Swartling, Norrfors, Umeå.

”Många ser skogen som en gruva. Jag ser den som en åker.”

Ibland är de banalaste sanningarna de mest revolutionerande. För Svarte Swartling i Norrfors utanför Umeå var det just så. Plötsligt en dag kom han till insikt:

”Skogen växer! Den är lika dynamisk som en åker. Den utvecklas hela tiden. Den utmanar varje dag min kreativitet och entreprenörsanda. Den går inte att avstå ifrån.”

Egentligen är Svarte en ganska försiktig general. Men när han får frågan, varför han brukar sin skog, har han svårt att maskera entusiasmen. ”Skogen ger mig helt enkelt möjlighet att forma framtiden”, säger han.

Från början var Svarte en renodlad grönsaksodlare, och det är också inom jordbruket han skaffat sig sin utbildning. Men för drygt tjugo år sedan tog han och fadern över en skogsfastighet, som Svarte utökade till 360 hektar så sent som för ett par år sedan. I dag tar skogen halva hans arbetstid och ger honom halva hans bärning.

”När vi tog över, var fastigheten passivt skött sedan länge. Ganska välbestockad men med mycket eftersläpande skogsvård.”

Svarte satte nu igång med en rad olika projekt. Först avverkade han en del av skogen, vilket gav honom det kapital han behövde för att gå vidare med planerna på föryngring och förädling.

Svarte genomförde hyggesbränningar. Sedan breddsådde han i askan med mycket goda resultat. Han gjorde egna markberedningar, skyddsdikade, rensade diken och stödplanterade.

Han skapade granskärmar, som också underlättade den naturliga föryngringen. På senare tid har han anlagt lärkbestånd. Och snart planteras hybridpoppel och hybridasp på fastigheten.

Men Svarte nöjde sig inte med det. Han anlade också vägar i skogen, farbara med hans egen personbil.

”Jag måste ju kunna köra till och från jobbet”, säger Svarte. ”De var en förutsättning för att jag skulle kunna sköta skogen aktivt och

fortsätta leva ett modernt liv. Det är också en förutsättning för ökad lönsamhet.”

Svarte vill ogärna ställa ut några jätteväxlar på framtiden. Han vill inte ange i procent eller i kronor och ören hur mycket han tjänar på att vidta den ena eller andra åtgärden i sin skog. Men han ger ändå ett generellt exempel som talar sitt tydliga språk.

”Om man applicerar Kraftsamling Skogs fullt rimliga ambition, 20 procents ökad tillväxt, på min fastighet, så innebär det 14 biltravar virke eller nästan 5 virkesbilslas, som hos mig inom Norra Skogsägarnas område är värt 50.000 kronor i ökad inkomst varje år. Så visst finns det utrymme för tillväxthöjande åtgärder!”

”Mycket av det man gör har bäring på så oerhört lång sikt”, säger Svarte. ”Kanske är det inte ens mina barn utan barnbarnen som får skörda frukterna av fastighetens ökande värde.”

Andra åtgärder, till exempel röjning, är mer ”direkt” lönsamma, vilket med Svartes synsätt betyder att han tar kostnaderna i dag och räknar hem investeringen på 10 – 15 års sikt, då han får både ökade intäkter och lägre kostnader.

Svartes sambo Irene Granlund sysslar med forskning inom fotosyntes, så intresset för växtlighetens villkor delar de med varandra. Och om sanningen ska fram, så är det nog ytterst här vi hittar Svartes verkliga drivkraft.

”Jag försöker förstå skogen”, säger Svarte. ”Den förändras ju hela tiden. Och det fascinerande är att det går att styra hela förloppet!”

Svarte har klara åsikter om vart han är på väg.

”Min drömskog är varken ung eller gammal. Den är medelålders”, säger han. ”Den växer. Den är dynamisk. Den ger avkastning hela tiden.”

”Visst ger skogen en framtid. Men den verkliga gåvan är friheten.”

Längst uppe i norra Jämtland, bland vida skogar och vita fjäll, ligger Jormvattnet. Just där finns också de 700 hektar mark, som Magnus Olsson övertog av sina föräldrar, nyss 20 år fyllda! I sanningens namn är mer än hälften av marken improduktivt fjäll.

Övertagandet av fastigheten var ändå något av en revolution i en ung mans liv, kan det tyckas. Men Magnus tog det - på norrländskt vis - ganska lugnt.

”Jag hade lite dålig koll i början”, säger han. ”Jag visste inte riktigt vad jag skulle satsa på. Därför kom Kraftsamling Skog som en väldigt spännande möjlighet för mig.”

Magnus fick sin utbildning på jordbruksgymnasiet i Åsbygden. Och det är också inom jordbruket han lagt mesta delen av sin tid fram till nu. Men det är skogen han ser som sin framtid.

”Jag tog en del vindfällerna i vintras. Och så lejde jag in folk för den slutavverkning som behövde göras. Men jag har ändå varit ganska passiv”, säger Magnus.

I fortsättningen blir det ändring på det.

”Jag kommer säkerligen att satsa på markberedning för att förbereda för framtida plantering”, säger Magnus. ”Maskinerna kan man ju hyra ihop med andra skogsägare, så blir det lite billigare.”

Magnus är medveten om att röjningen av ung skog varit eftersatt. ”Jag behöver inte göra det idag och inte imorgon. Men inom en femårsperiod måste det ske för att ge bästa möjliga lönsamhet.”

Det fina med Kraftsamling Skog är de ökade kunskaper som ligger inom räckhåll. ”Jag får lära mig vad jag kan göra - och kanske redan borde ha gjort...”

En sak har Magnus redan väldigt klart för sig.

”Det tar lång tid häruppe. Från planta till slutavverkning får man väl räkna med så där 100 - 110 år. Då är inte jag med längre...”

”I det perspektivet är ung skog inte bara en fördel”, säger Magnus. ”Den kostar ju rätt mycket pengar de första åren.” Å andra sidan lär ju inte skogen - med de investeringar Magnus gör i dag - sjunka i värde?

”Absolut inte”, säger han. ”Skogspriserna rusar ju i höjden! Så mycket, att vi som bor här uppe knappt har råd att köpa mer.”

Mitt i Magnus fastighet ligger en sjö med en ö på vilken det står mer än 100 hektar orörd skog. Av naturvårdsskäl får den inte kalhuggas.

”Men plockhuggning går bra”, säger Magnus. ”Så visst går det att förena miljöhänsyn med lönsamhet i skogen. Och egentligen är det ju inte så dumt att ha en skog, från vilken man kan göra sådana successiva uttag.”

Finns det möjligen någon som undrar över hur en tjuugoårig grabb kan ta på sig ett sådant här jätteansvar?

Varför blev Magnus skogsbonde?

Svaret dröjer några sekunder. Sedan kommer det. Och det ryms i ett enda ord:

”Friheten!”, säger Magnus. Med tillägget: ”Under ansvar.”

När han funderat ytterligare några sekunder, följer ytterligare ett tillägg:

”Skogen ger mig större frihet än jorden! Ansvar är inte mindre. Men känslan att vistas där är speciell. Jag själv avgör, *när, var och hur* jag ska bruka min skog.”

Magnus Olsson, Jormvatnet.

Mia André, Bromma.

”Sjukgymnast på heltid och aktiv förvaltare av 480 hektar produktiv skogsmark.”

Ekvationen verkar omöjlig. Men Mia André, som arbetar heltid på Karolinska sjukhuset i Stockholm och samtidigt förvaltar en stor gård i Uppland, är det levande beviset för motsatsen.

”Verksamheten står på tre ben”, berättar Mia. ”Jordbruket arrenderar vi ut. Fastigheterna hyr vi ut. Den tunga biten är skogen, 480 hektar produktiv mark, som vi själva förvaltar.”

Hur det går till?

Svaret är långtifrån något hokus pokus. Mia råkar bara personifiera en ny typ av skogsägare, som tar ett aktivt ägaransvar utan att för den skull klä sig i rutig skjorta och tillbringa hela dagarna ute i skog och mark. Hon är ”utbo”, som hon säger.

”Pappa var jägmästare och köpte gården i början av 60-talet. Han var mycket aktiv. Han slog i rask takt ner 300.000 gran- och tallplantor i de gamla åkerlappar, som det fanns gott om på den tiden och som för länge sen blivit olönsamma. Plantorna växte med god hastighet. Nu gallrar vi redan för andra gången.”

När Mia tog över gården var hon fortfarande ganska ung. Hon fick chansen att successivt växa med uppgiften och arbetar nu med Skogsägarföreningen som sin affärspartner. Det är ett medvetet val.

”Jag går kontinuerligt igenom mina planer med dem” säger hon. ”Sedan hjälper de mig genomföra vad vi kommit överens om.”

Lönsamheten på Mias gård har hela tiden varit god. Det trevliga är att den fortsätter förbättras.

”När mina föräldrar köpte fastigheten bestod den mest av ung skog. Nu har den skogen blivit medelålders och det finns en fin potential. Till all lycka har vi kunnat ta ut vad som krävs för att göra de nödvändiga investeringarna genom åren. Skogen har under resans lopp betalat för sin egen utveckling, kan man säga.

Ett mycket sympatiskt drag. Det är som att ha kakan och äta upp den.”

Mia ser inga stora orosmoln på sin skogsägarhimmel, snarare tvärtom. Samtidigt har hon varit skogsägare tillräckligt länge för att veta att denna marknad har sina ”ups and downs”.

”Men visst blir marknaden bättre och bättre. Vi har bra avsättning och börjar nu även få bättre betalt för det vi avverkar.

Och de allt hetare diskussionerna i dag om ökad användning av biobränsle minskar inte precis skogens attraktionskraft. Fastighetspriserna exploderar. Det lönar sig bra att gå ut och gallra.”

Mia tycker det är skönt att de vetenskapliga beläggen för modern skogsvård är så starka. Ingen behöver ödsla tid på gissningar och förhoppningar.

”Gång efter annan visar de vetenskapliga studierna att röjning betalar sig redan vid första tillfället”, konstaterar hon. ”Den höjning av kunskapsnivån som Kraftsamling Skog syftar till är därför väldigt positivt.”

Mia ser det inte som någon nackdel att arbeta heltid som sjukgymnast och att även forska inom detta område. Det ger henne kunskaper och förhållningssätt som är till nytta när hon skall förvalta sin skog, säger hon.

Mia är glad över att ha övertagit gården efter sina föräldrar. Hon har med egna ögon kunnat se vilket värde det arbete de satte igång på 60-talet genererat. Nu planerar hon själv för nästa generation.

”Det är ett ansvar jag har för både familjen och landet”, säger Mia. ”Jag måste skapa så god tillväxt att våra barn kan tjäna pengar på gården, samtidigt som jag stöder de ambitioner landet har i ett vidare, samhälleligt perspektiv.”

”Det är inte så viktigt om jag befinner mig i skogen jämt och ständigt. Det viktiga är jag engagerar mig 365 dagar om året.”

Det verkar som Mia gör det.

Hur man ökar avkastningen med 20 procent, när man är granne med västerhavet.

Alldeles invid Skagerack i Bohuslän, där vind och salt ständigt gör sig påminda, driver Maria och Paul Christensson tillsammans med Pauls bror Håkan och hans familj ett diversifierat företag som omsätter runt 10 miljoner.

Verksamheten inbegriper allt från lantbruk, hantverk, gårdskafé och gårdsbutik till skogsbruk. Maria har ansvar för gårdsbutiken på Röe gård. Paul sköter den gemensamma skogen.

”Det är tre fastigheter med tillsammans 200 hektar produktiv skogsmark”, säger Paul. ”Men när vi drar ifrån den skog, som ligger mot berget och i praktiken är obrukbara naturvårdsområden, återstår ungefär 160 hektar, som vi kan göra något av”.

Dessvärre erbjuder inte heller denna skog någon dans på rosor. Vinden pinar ständigt träden i de utsatta lägena. Saltet från havet kommer de aldrig ifrån.

Slutsatsen är enkel.

”Vi måste bruka skogen med de naturgivna förutsättningar som finns”, säger Paul. ”Drygt 50 procent är gran, runt 20 procent är tall och knappt 30 procent löv av olika slag.”

Den relativt stora andelen lövträd mellan berg och åker är kanske inte så produktiv, men den har ändå sina fördelar. ”Vi kan släppa upp lövträd tillsammans med tall som skärmar till skydd för den mer produktiva granen i utsatta lägen.”

Eftersom det är svårt att få fram riktigt högkvalitativ skog på den bohuslänska marken satsar Paul ”av naturliga skäl mer på volym”, som han säger. Vilket inte hindrar att det trots allt går att få fram riktigt bra skog även här ”på vissa områden bakom bergen”.

För tjugo år sen var Paul pessimistisk.

”Vi var tvungna att avverka granskog som tagit skada av försurning och nedfall.” Men sedan dess har miljöarbetet i Sverige och andra länder uppenbarligen gett resultat. Scanraff som bara ligger någon mil bort har tagit sitt ansvar. Nedfallet från industrier i Tyskland och England har också minskat kraftigt.

”Därför är jag mer optimistisk i dag”, säger Paul. Med en viss rätt tycks det: ”Varje gång vi gör en ny skogsbruksplan, ser vi att tillväxten ökar!”

Paul minns de planteringar hans pappa gjorde för drygt fyrtio år sen. ”Nu – eller i alla fall inom en tioårsperiod - är det dags att ta den skogen. Det är inspirerande. Även om perspektivet är långt, kan vi se hur de satsningar vi gör bär frukt under en livstid.”

Att det lönar sig att vårda sin skog finner Paul ständigt nya bevis för. ”När vi sätter förädlade granplantor höjer vi avkastningen med cirka 20 procent”, säger han. ”När vi röjer och gallrar betalar det sig också snabbt.”

Skogen representerar en ganska liten del av omsättningen på Röe gård. Men den har stor betydelse för verksamheten. ”Den ger arbete åt många människor och bygger successivt upp värdet på gården”, säger Paul. ”Ju bättre vi förvaltar vår skog, desto högre blir värdet på Röe gård. Så enkelt är det.”

Initiativet Kraftsamling Skog anser Paul är ett initiativ i rättan tid. ”Ska vi lösa de samhällliga problem som ligger framför oss, så krävs det att vi använder den naturliga resurs som marken och växtligheten utgör. Det finns mycket att lära. Det är det jag vill göra.”

Maria och Paul Christensson, Røe gård, Bohuslän.

Ingemar Andersson,
Utnäs gård i Urshults församling.

”Det går att höja avkastningen med 40 - 50 procent.”

Snart är det fjärde generationen Andersson som sköter skogsbruket på Utnäs gård.

”Det var min farfar som köpte gården för mer än åttio år sedan, far och mor ägde den i 35 år”, berättar Ingemar. ”Och 1981 var det dags för mig och min familj att ta över.” Nu står en av sönerna redo att ta vid.

Det är ingen jättefastighet vi talar om. Sammanlagt rör det sig om 120 hektar ”Småland”, varav 75 hektar produktiv skogsmark. Utnäs gård ligger mycket vackert vid sjön Åsnen, och det är livet därnere som Ingemar och hans fru så gärna velat leva.

”Både min fru, Annelie Guldstrand, och jag har hela tiden haft våra arbeten utanför gården för vår försörjning. Men skogen har funnits där som vår livsmiljö och fritidssysselsättning. Man måste ha något att leva för och något att leva av”, säger Ingemar. ”Och jag har i görligaste mån skött det mesta själv - även om jag tagit hjälp med slutavverkning.”

Ibland har det varit motigt. Stormen Gudrun fällde fyra årsavverkningar och efterföljaren Per ”tvingade” Ingemar att ta reda på 350 - 400 skogskubikmeter. Det sved. Normalt tar han ut något mindre än årstillväxten, vilket i Ingemars fall betyder cirka 300 kubikmeter. Så Gudrun och Per drabbade ändå inte så hårt. I all synnerhet inte, som efterfrågan var lysande och Södra tog emot allt de kunde få till bra priser. Andra fick ta hårdare smällar.

Som alla vet finns det många skogsägare som låter skogen stå. De säger att den är deras sparkapital, deras pensionsförsäkring eller vad det nu kan vara. Men Ingemar har svårt att förstå resonemanget. Vad är det för nytta med att ha ett sparkapital som blir gammalt och skröpligt?

”Jag tycker det är bättre att ha skogen på banken”, säger Ingemar. ”Det vill säga att avverka när tid är.” Erfarenheten ger honom onekligen rätt. ”Det är den överåriga skogen som tar mest skada när naturkatastrofer som

Gudrun och Per drabbar oss”, säger Ingemar.

”Att avverka i tid är den verkliga pensionsförsäkringen. Dessutom ökar det lönsamheten. Det innebär ju bland annat att ny skog planteras snabbare.”

Under de år Utnäs varit i familjens ägo har utvecklingen gått snabbt.

”Det var inte mycket skog här när farfar köpte gården”, berättar Ingemar. ”Dom hade skövlat och gått ganska hårt fram. Nu är virkesförrådet mer än fördubblat. Vi har ökat lönsamheten kraftigt. Och vi tar varje år ut mycket mer än far gjorde.”

Kraftsamling Skog är ett mycket lovligt initiativ enligt Ingemar. Av ett mycket enkelt skäl: ”Ökade kunskaper ökar våra intäkter. Skogen - Sveriges Gröna Guld - kräver också rimliga och rättvisa spelregler från våra politiker och myndigheter”, säger Ingemar.

Han ser inga problem att höja avkastningen på gården med 20 procent och mer. ”Det gäller bara att utnyttja markens förutsättningar. Avverka i rätt tid - granskogen redan vid 65 - 70 års ålder. Bereda marken på rätt sätt. Plantera snarast möjligt. Röja och gallra för bättre tillväxt. Och så vidare.”

Faktum är att Ingemar kan tänka sig en ännu starkare utveckling på gården.

”Det är fullt möjligt att höja avkastningen med 40 - 50 procent.” Sonen tycks ha en del utmaningar framför sig.

Ingemar har varit polis men är nu pensionär. Han har jobbat långa pass men har också haft många dagar ledigt. ”Det är därför det har varit så fantastiskt privilegierat att leva och bo så här”, säger han. ”Gården har krävt all min fritid. Men det har den så gärna fått.”

Nu vill sonen leva ett liknande liv, verkar det som. Han tycks tänka i samma banor. Hur menar du? frågar vi Ingemar.

”Han är också polis.”

Så kan du också dra nytta av Kraftsamling Skog.

Det finns inte *ett* sätt att öka lönsamheten i skogen. Det finns hundra. Beroende på tusen olika saker. Det är därför självklart att Kraftsamling Skog omfattar många olika initiativ och satsningar.

Över hundra demonstrationsgårdar runtom i landet visar "hur de har gjort". Du kan besöka dem, se hur de bedriver sitt skogsbruk och få tips och idéer, som du kan dra nytta av på din gård.

Boken "Nya tiders skog" ger dig både breda och aktuella kunskaper, och forskningens senaste rön, om hur du ökar tillväxten i din skog.

Du är välkommen att anmäla dig till en hel rad kurser och studiecirkelar.

Du kan skaffa dig skogsutbildning på webben.

Vi anordnar skogs dagar och skogskvällar.

Du får personlig rådgivning, om du vill.

Satsningen pågår ända fram till och med 2010. Och du är när som helst välkommen att höra av dig med frågor eller synpunkter. Vill du besöka någon av de hundra demonstrationsgårdarna är du också välkommen att ta kontakt med oss, så slussar vi dig vidare.

Ring eller mejla direkt till någon av oss i "Förstafemman" (du hittar oss på sidan till höger). Vår uppgift är helt enkelt att hjälpa dig som vill få skogen att växa.

Följ Kraftsamling Skog på www.kraftsamlingskog.lrf.se.

Projektledare

Marianne Eriksson

LRF Skogsägarna

Besöksadress: Franzéngatan 6

105 33 Stockholm

Tel: 08-787 59 06

Fax: 08- 787 59 08

Mobil: 0730-77 76 00

E-post: marianne.eriksson@skogsagarna.lrf.se

Produktionsrådgivare

Helena Gålnander

Norra Skogsägarna

Besöksadress: Kopplingsvägen 12

961 28 Boden

Tel: 090-15 67 55

Fax: 090-15 67 89

Mobil: 070-346 19 99

E-post: helena.galnander@norra.se

Maria Boström

Skogsägarna Norrskog

Besöksadress: Storgatan 39

Postadress: Box 13

831 21 Östersund

Tel: 063-14 58 90

Fax: 063-12 89 28

Mobil: 070-597 55 76

E-post: maria.bostrom@norrskog.se

Martina Garpenkrans

Skogsägarna Mellanskog

Besöksadress: Dag Hammarskjölds väg 60

Postadress: Box 127

751 04 Uppsala

Tel: 018-17 09 59

Fax: 018-52 10 28

Mobil: 070-340 22 16

E-post: martina.garpenkrans@mellanskog.se

Kristin Gustafsson

Södra Skogsägarna

Skogsavdelningen

Skogsudden

351 89 Växjö

Mobil: 0470-85519

Fax: 0470-89323

E-post: kristin.gustafsson@sodra.com

Kraftsamling Skog är LRFs och skogsägarrörelsens gemensamma, landsomfattande satsning.

Målet är tydligt och klart: Ökad lönsamhet genom ökad skogstillväxt i familjeskogsbruket.

www.kraftsamlingskog.lrf.se

